

2017 metų lietuvių kalbos (gimtosios) dalies žodžiu (viešojo kalbėjimo) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo temos ir potemės

KALBA

1. „Kas tautai gali būti brangesnis už jos prigimtą kalbą? Tai kiekvienos tautos stipriausia pilis, jokių priešų neįveikiama, kol turi tikrus apgynėjus“, – teigė rašytoja Gabrielė Petkevičaitė-Bitė. Remdamiesi konkrečiais pavyzdžiais aptarkite, kas turėtų saugoti ir ginti kalbą.
2. Sinonimai atlieka svarbų vaidmenį kalboje. Jie padeda išvengti nuobodus tų pačių žodžių kartojimo. Remdamiesi konkrečiais tekstų pavyzdžiais atskleiskite sinonimų vartojimo galimybes.
3. Vasario 21 dieną Jungtinės Tautos yra paskelbusios Tarptautine gimtosios kalbos diena. Sukurkite ir pristatykite šiai dienai įprasminti skirtą renginių programą jūsų mokykloje ar mieste, pagrįskite jų aktualumą.
4. Argumentuodami filmų pavyzdžiais aptarkite, kokių kalbos klaidų dažniausiai pasitaiko verčiant tekstus iš kitų kalbų į lietuvių kalbą.
5. „Dauguma kalbos vartotojų stengiasi ją (pa)prastinti, trumpinti, daryti patogesnę ir, deja, kartu primityvinti – bendrauti kuo mažesnėmis sąnaudomis“, – rašo publicistas Konradas Virgiejus. Argumentuotai išsakykite savo požiūrį į kalbos skurdinimo problemą.
6. Remdamiesi grožinių kūrinių pavyzdžiais atskleiskite, kaip jų žodynas susijęs su rašytojų gyvenamuoju laikotarpiu.
7. Keliaudami per Lietuvą pastebime, kad kai kurie vietovardžiai kartojasi skirtinguose regionuose. Argumentuotai paaiškinkite, kokia populiariausių vietovardžių ir gatvių pavadinimų kilmė.
8. 2014 m. išleistame vardų žodynyje pateikiama daugiau kaip 3 tūkstančiai lietuviškų vardų. Argumentuotai paaiškinkite senųjų lietuviškų vardų kilmę.
9. „Nėra tokios menkos tautos, tokio niekingo žemės užkampio, kur nebūtų vartojama sava kalba“, – prieš 400 metų teigė lietuvių šviesuolis Mikalojus Daukša. Argumentuotai išsakykite savo požiūrį, kodėl svarbu išsaugoti gimtąją kalbą pasaulio kalbų kontekste.
10. Remdamiesi konkrečiais pavyzdžiais aptarkite, kokie funkciniai stiliai vyrauja socialiniuose tinkluose. Išsakykite savo nuomonę apie jums patrauklias ir nepatrauklias komunikavimo formas.

LITERATŪRA

1. Rašytoja Eglė Nachajienė teigia, kad „į vaikų knygas vis dažniau persikelia mūsų visuomenės bėdos. Vaikai viliojami temomis, kurios anksčiau būtų vadintos suaugusiųjų.“ Pagrįskite arba paneikite šį požiūrį argumentuodami skaitytais kūriniais.
2. Remdamiesi 2–3 rašytojų interviu aptarkite, kas rašytojus skatina kurti.
3. Remdamiesi konkrečiais kūriniais atskleiskite, kurie komiški lietuvių literatūros personažai, jūsų manymu, geriausiai išreiškia žmogaus ydas.
4. Remdamiesi 2–3 skaitytomis biografinėmis knygomis išsakykite savo nuomonę, kada įdomu skaityti kūrinius apie rašytojus.
5. Rašytojas Vytautas V. Landsbergis sako, kad „vaikams kažkodėl nebeįdomus Karlsonas ar Mažasis princas“, todėl vaikų rašytojui „reikia bandyti atpažinti televizijos ir kompiuterių sujauktą dabartinių vaikų sąmonę“. Pagrįskite arba paneikite šią nuostatą.
6. Remdamiesi 2–3 kūriniais aptarkite, kokios kartų problemos atskleidžiamos paauglių literatūroje.
7. Lietuvių dramose dažnai vaizduojamos istorinės asmenybės. Remdamiesi konkrečiais pavyzdžiais išsakykite nuomonę, dėl kokių savybių rašytojai galėjo pasirinkti šias asmenybes savo kūrinių herojais.
8. Japonijos vaikų rašytojas Shigeo Vatanabė rašė: „Jei kiekvienas vaikas turėtų bent po vieną knygą, pasaulyje nesutarimų būtų daug mažiau.“ Išsakykite savo nuomonę, kurios trys knygos geriausiai tiktų šiai minčiai pagrįsti.
9. Ar populiarioji literatūra – gera literatūra? Atsakykite remdamiesi skaitytais kūriniais.
10. „Kai kasdieniai žodžiai nebepadedą, talkon ateina poezija. Ir pasako beveik visa, kas svarbiausia“, – rašo latvių poetas Knutas Skujeniekas. Pagrįskite šią mintį remdamiesi jums patinkančios poezijos pavyzdžiais.

KULTŪRA

1. Planuojama sukurti dešimt valstybės šimtmečiui skirtų dokumentinių filmų. Pasvarstykite, apie ką ir kodėl turėtų būti šie filmai.
2. Pasidomėkite ir papasakokite, kaip jūsų artimiausioje aplinkoje įprasminas žymių žmonių ir jų nuveiktų darbų atminimas.
3. „Kad ir ką mes vienas kitam sakytume, atrodo, Gutenbergo epocha eina į pabaigą“, – teigia rašytojas Kornelijus Platelis. Argumentuotai pagrįskite arba paneikite šią mintį.
4. Remdamiesi konkrečiais pavyzdžiais išsakykite savo nuomonę, koks menas reikalingas šiuolaikiniam jaunimui ir kaip jis gali prisidėti prie jauno žmogaus asmenybės formavimosi.
5. Festivalis „Nepatogus kinas“ kelia apie kasdienę tikrovę susimąstyti verčiančius klausimus. Remdamiesi matytais dokumentiniais filmais išryškinkite aktualiausias juose keliamas problemas ir aptarkite, kodėl jos svarstomos.
6. Remdamiesi konkrečiais pavyzdžiais pristatykite ir aptarkite jums patikusias 2–3 meno eksponavimo neįprastose erdvėse idėjas.
7. „Kad galėtume suvokti, kas yra Lietuva, būtinai turime keliauti, susipažinti. Ir ne tik su kraštovaizdžiu, bet ir su žmonėmis“, – sako atlikėjas Jurgis Didžiulis. Remdamiesi pavyzdžiais papasakokite apie galimybes šiuolaikiškai susipažinti su Lietuva, jos kultūra.
8. Patyrinėkite gatvės meną savo aplinkoje ir argumentuotai aptarkite, į kokius pozityvius reiškinius jis kviečia atkreipti dėmesį.
9. Remdamiesi matytais spektakliais, išsakykite savo nuomonę, ar reikia socialiai atsakingo teatro, kuris kalbėtų apie tai, kas vyksta aplink mus, ir reaguotų į visuomenės problemas.
10. Menas, pasak rašytojo Albero Kamiu, irgi yra maišto forma. Išsakykite savo požiūrį į šį teiginį remdamiesi bent dviejų skirtingų meno sričių (pvz., literatūros, muzikos, kino, teatro, gatvės meno ir pan.) pavyzdžiais.